

روزگار همه را می‌برد
جز آنکه در راهش بماند

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد بین المللی بندرانزلی

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته: حقوق (M.A)
گرایش: حقوق جزا و جرم شناسی

موضوع

بررسی مبانی فقهی حقوق کودک در برابر تنبیه
با نگرشی بر حقوق موضوعه

استاد راهنما

دکتر سمیه صفایی بازار جمعه

نگارنده

خدیجه بیرامی ایردموسی

سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

سپاسگزاری

سپاس مخصوص خداوند مهربانی که هرچه دارم همه از لطف اوست.

در این پایان نامه با کمال افتخار و اتمان تشکر و سپاس میکران می نمایم از:

- محضر استادان فرزانه و فرهیخته ای که در راه کسب علم و معرفت مرایاری نمودند بویژه از استاد راهنمایی

بزرگوارم سرکار خانم دکتر صفایی بازار جمعه که در انجام این اثر صبورانه مرایاری دادند.

- محضر ارزشمند پدر و مادر عزیزم به خاطر همه ی تلاشهای محبت آمیزی که در دوران مختلف زندگی ام

انجام داده اند و بامهربانی چگونه زیستن را به من آموخته اند.

- محضر خواهرانم که وجودشان شادی بخش و صفایشان مایه آرامش من است.

- محضر برادرم دکتر علی که در تمام طول تحصیل مشوقم بوده و وجودش مایه دلگرمی من می باشد.

- محضر همسر مهربانم که سایان عشق و آرامش و نکیه گاه امن و آسایش و برترین آموزگار خوش بینی و امید در

تمام طول تحصیل، همواره همراه و بهکام من بوده است.

الها به من کمک کن تا بتوانم ادای دین کنم و به خواسته ی آمان جامه ی عمل پوشانم

پروردگار احسن عاقبت، سلامت و سعادت را برای آمان مقدر نما.

تقدیم

خداوند توفیق خدمتی سرشار از شور و نشاط جهت رشد و شکوفایی ایران کهنسال عنایت بفرما.

این پایان نامه را به عزیزتر از جانم پریش، عسل و پرهام تقدیم می‌کنم.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده.....
۲	مقدمه.....
۲	الف) بیان مسئله.....
۵	ب) سابقه پژوهش.....
۷	ج) اهمیت پژوهش.....
۸	د) سوالات پژوهش.....
۸	ه) فرضیه های پژوهش.....
۸	و) نوآوری پژوهش.....
۸	ز) اهداف پژوهش.....
۹	ط) ساختار پژوهش.....

فصل اول: مفاهیم و کلیات تحقیق

۱۱	۱-۱-۱ مفاهیم.....
۱۱	۱-۱-۱-۱ مفهوم تنبیه و تادیب.....
۱۲	۱-۱-۲-۱ مفهوم کودک.....
۱۳	۱-۱-۳-۱ مفهوم کودک آزاری.....
۱۵	۱-۲-۱ تنبیه از دیدگاه روانشناختی.....
۱۶	۱-۳-۱ اقسام حقوق کودک.....
۱۶	۱-۳-۱-۱ حقوق مادی کودک.....
۱۸	۱-۳-۲-۱ حقوق معنوی کودک.....
۱۹	۱-۴-۱ عوامل موثر بر تنبیه بدنی کودکان.....
۱۹	۱-۴-۱-۱ تاثیر طلاق بر تنبیه بدنی کودکان.....
۱۹	۱-۴-۲-۱ تاثیر اقتصاد بر تنبیه بدنی کودکان.....

- ۱-۴-۳- تاثیر فقر خانواده بر تنبیه بدنی کودکان ۲۰
- ۱-۴-۴- تاثیر اعتیاد بر تنبیه بدنی کودکان ۲۰
- ۱-۴-۵- تاثیر اجتماع بر تنبیه بدنی کودکان ۲۰
- ۱-۵- آثار تنبیه بدنی کودکان ۲۱
- ۱-۶- پیشینه حقوق کودک ۲۴

فصل دوم: مبانی فقهی حقوق کودک در برابر تنبیه

- ۲-۱- تربیت کودک توسط والدین در فقه امامیه ۲۸
- ۲-۲- محدودیتهای حق والدین بر تربیت کودک ۲۸
- ۲-۲-۱- محدودیت ناشی از حق کودک بر تمامیت جسمانی وی ۲۹
- ۲-۲-۲- محدودیتهای ناشی از حقوق معنوی کودک ۳۰
- ۲-۳- تنبیه کودکان در فقه امامیه ۳۰
- ۲-۳-۱- جایز بودن تنبیه ۳۱
- ۲-۳-۲- حرمت تنبیه ۳۲
- ۲-۴- منابع حمایت از حقوق کودک در مقابل تنبیه ۳۳
- ۲-۴-۱- آیات قرآن ۳۷
- ۲-۳-۲- روایات ۳۸
- ۲-۴-۳- اجماع ۴۰
- ۲-۴-۴- عقل ۴۰
- ۲-۴-۵- قاعده حرمت ضرر ۴۱
- ۲-۴-۶- اصل تکریم کردن ۴۲
- ۲-۴-۷- عمومیت نهی از تنبیه بدنی ۴۳
- ۲-۴-۸- اصل رحمت و مهربانی ۴۴
- ۲-۴-۹- تاییدات فقهی عدم تنبیه ۴۴

فصل سوم: نگرشی بر حمایت از حقوق کودک در قوانین ایران

- ۳-۱- مبانی حقوقی جرم انگاری تنبیه کودکان..... ۴۷
- ۳-۱-۱ اصل عدم جرم انگار تنبیه کودکان..... ۵۰
- ۳-۱-۲ حقوق خاص کودکان..... ۵۱
- ۳-۱-۳ حرمت و ممنوعیت شکنجه..... ۵۲
- ۳-۱-۴ تنبیه تربیتی کودکان..... ۵۴
- ۳-۲ اقدامات تامینی و تربیتی..... ۵۶
- ۳-۳ تشویق در تربیت کودکان..... ۵۷
- ۳-۴ رویه پیشگیرانه در قوانین ایران..... ۶۱
- ۳-۵ قوانین حمایتی از حقوق کودک در اسناد بین المللی..... ۶۳
- ۳-۵-۱ احترام به هویت کودک..... ۶۳
- ۳-۵-۲ احترام به حقوق مشارکت کودک..... ۶۳
- ۳-۵-۳ احترام به تمامیت کودک..... ۶۴
- نتیجه گیری..... ۶۵
- پیشنهادها..... ۶۸
- فهرست منابع..... ۶۹
- چکیده انگلیسی..... ۷۳

تعهد اصالت رساله یا پایان نامه تحصیلی

اینجانب درجه بی‌ای ارشد دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته / دکتری تخصصی در رشته فنون چاپ و گرافیک که در تاریخ ۱۴۰۲/۸/۲۲ از پایان نامه ام تحت عنوان : بررسی بیان نقش کودکان در سبک زندگی بانگوشی سرخ‌قروغ مورچه
..... با کسب نمره ۱۷.۲۵ و درجه بسیارخوب دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم :

- ۱- این پایان نامه / رساله حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران اعم از (پایان نامه ، کتاب ، مقاله و ...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام .
- ۲- این پایان نامه / رساله قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است .
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل قصد استفاده و بهره برداری اعم از چاپ کتاب ، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم .
- ۴- چنانچه در هر مقطعی زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی دانشجو :

اثر انگشت

امضا

تاریخ

فرم شماره ۷۰

به نام خدا

دانشگاه آزاد اسلامی مرکز بین المللی تحصیلات تکمیلی بندر انزلی
 صورتجلسه دفاع

نام و نام خانوادگی خدیجه بیرامی ایردموسی	شماره دانشجویی ۹۲۰۵۸۱۸۷۶	مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد
رشته تحصیلی حقوق	گرایش جزا و جرم شناسی	
تاریخ صورتجلسه شورای پژوهشی	کد پایان نامه	
استاد راهنما دکتر سمیه صفایی بازارجمعه	استاد مشاور	
استاد داور دکتر شهرام بهمن تاجانی	استاد داور دکتر محمود کهنی	
عنوان پایان نامه بررسی مبانی فقهی حقوق کودک در برابر تنبیه با نگرشی بر حقوق موضوعه		

با تأییدات ایزد منان جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد فوق با حضور اساتید، هیئت داوران و ناظرین در مرکز بین المللی بندرانزلی برگزار گردید در این جلسه دانشجو پس از ارائه گزارش پیرامون پژوهش انجام شده و نتایج بدست آمده، از پایان نامه خود با موفقیت دفاع نمود.

نمره (بدون احتساب نمره مقاله از ۱۸ نمره)	درجه*	تاریخ دفاع
به عدد ۱۷/۲۵ به حروف هجده و بیست و پنج	بسیار خوب	۲۲ / ۸ / ۱۴۰۱
۱- دکتر راهنما دکتر سمیه صفایی بازارجمعه	امضاء	
۲- دکتر مشاور	امضاء	
۳- دکتر داور دکتر شهرام بهمن تاجانی	امضاء	
۴- دکتر داور دکتر محمود کهنی	امضاء	
۵- ناظر	امضاء	

نامبرده از ارائه مقاله انصراف داده است.

نامبرده نمره (از دو نمره) بابت ارائه مقاله دریافت نمود.

پس از جمع بندی در مجامع نمره نهایی نامبرده (نمره دفاع و مقاله) با درجه بسیار خوب نمره با عدد ۱۷/۲۵ و حروف مورد تصویب قرار گرفت.

مدیر گروه	امور پژوهشی	رئیس مرکز

*درجه پایان نامه کارشناسی ارشد بدین ترتیب لحاظ میگردد: عالی (۲۰-۱۸/۱)، بسیار خوب (۱۸-۱۶/۱)، خوب (۱۶-۱۲/۱)، قابل قبول (۱۲-۱۱/۱)، غیر قابل قبول (کمتر از ۱۲)

چکیده

حقوق کودکان یکی از مهم‌ترین حقوق انسانی است زیرا در سایه این حقوق، کودکان می‌توانند حضوری مفید در اجتماع داشته باشند. لذا رعایت حقوق کودک و حمایت از حقوق وی بسیار حائز اهمیت است و به همین جهت نیز در وضع قوانین کاربردی و دقیق تأمین و تربیتی در جهت اصلاح اطفال بزهکار تلاش‌های بسیار شده است. از طرفی نقش والدین نیز از مهمترین مؤلفه‌های پرورش و تربیت کودک است و چنانچه والدین برای ایفای چنین نقش اساسی جامعه پذیر نشده باشند، نمی‌توانند به طور مناسب با فرزندان خودشان برخورد داشته باشند که نتیجه آن بروز شیوه‌های نامناسب والدین است. در این پایان‌نامه به حقوق کودک و مبانی آن در فقه امامیه پرداخته شده است و همچنین این موضوع در حقوق ایران نیز بررسی شد و این نتیجه بدست آمد که دلایلی مانند آیات و روایات و قواعد فقهی بعنوان مبانی حمایت از حقوق کودک برشمرده می‌شوند و در حقوق ایران نیز می‌توان به مواد قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱ و اصلاحی آن در ۱۳۹۹ و نیز به بندت ماده ۱۵۸ ق.م.ا. ۱۳۹۲ و موادی از قانون مدنی مانند ماده ۱۱۷۳ آن قانون بعنوان موارد حمایتی از حقوق کودکان اشاره کرد.

واژه‌های کلیدی: تنبیه کودک، قانون حمایت از کودکان و نوجوانان، حقوق کودک، مسئولیت

مقدمه

در فقه امامیه و نیز قوانین موضوعه، کودکان و اطفال قابل مجازات نبوده و صرفاً با وجود شرایط، در صورت ارتکاب جرم توسط آنها، اقداماتی به عنوان تنبیه و به منظور اصلاح آنها در پیش گرفته می‌شود. از طرفی نیازهای اساسی کودکان باید برآورده شود که نه تنها شامل نیازهای لازم برای بقاء و امنیت بلکه شامل حقوقی که به آنها امکان دهد تا حد توانایی خود به رشد جسمی و ذهنی رسیده و با توجه به میزان سن خود به عنوان عضوی از جامعه عمل نمایند و به یک شهروند بزرگسال مسئول تبدیل شوند. حقوق کودک برابر با برآوردن نیازهایی است که برای رسیدن به چنین هدفی، اصول و قوانینی وجود دارد که نیازهای کودک متناسب با فرهنگ، جنسیت و توانایی و سن و ... را شامل می‌شود.

یکی از عوامل تخریب شخصیت کودکان، تنبیه کودک از جمله تنبیه بدنی وی و کودک آزاری است که تاثیر بسیار مخربی بر آنها دارد لذا پردازش به حقوق کودک از این جهت دارای اهمیت فراوان است. اکنون ما درصدد هستیم در خصوص تنبیه که به منظور جلوگیری از ارتکاب مجدد آن عمل توسط کودکان و اطفال نسبت به آنها اعمال می‌شود را از نگاه فقه امامیه مبنای بررسی کرده و همچنین به تحلیل قوانین موضوعه بپردازیم. در حال حاضر تحقیقات جامع و کاملی درباره این موضوع بویژه از جهت مبنای فقهی و نیز با توجه به اصلاحات قانون حمایت از کودکان و نوجوانان که در سال ۹۹ صورت گرفته است، انجام نشده و تنها به صورت محدود مقالاتی درباره این موضوع ارائه گردیده است. بدین منظور نخست بررسی تنبیه کودک در فقه اسلامی و مبنای فقهی حقوق کودکان محل توجه قرار می‌گیرد و سپس این موضوع را در حقوق ایران مورد بررسی قرار می‌دهیم.

الف) بیان مسئله

در مقابل بی عدالتی‌ها و آزارهایی که در قالب‌های مختلف از جمله تنبیه به کودکان وارد می‌آید غالباً "بی پاسخ می‌ماند چرا که کودکان که نه توان دفاعی و روحی برای دفاع از خود دارند نه از نظر فیزیکی می‌توانند عکس‌العمل نشان داده و خطرات را از خود دفع کنند نه تنها برای اشخاص

و جامعه سالم و هدفمندانه تنها تولید اضطراب و نگرانی می کند بلکه به صورت یک غره در بطن انسانها جا انداخته اند. اگر مطبوعات و رسانه های گروهی که امر ارتباطات و اعلام خبر را به عهده دارند هر روز اخبار جنایی؛ اضطراب آور و گاهی وحشت آور نقل نکنند می توانیم از لحاظ نظری ذات جنایت را یک امر فردی و کاملاً استثنایی بدانیم و آن را از مظاهر اعمال بشری بدانیم اما این واقعیت را که جنایت یک امر اجتماعی است نه تنها جرم شناسان، جامعه شناسان و حقوقدانان پذیرفته اند. بلکه اذهان عمومی و نهادهای حکومتی هر کشور را قبول کرده اند. از جمله عوامل تنبیه بدنی کودکان و نیز کودک آزاری می توان به عوامل فرهنگی، اقتصادی و سیاسی و نیز مسائل اجتماعی اشاره کرد البته فقر را می توان مهم ترین عامل آن دانست و نه همه علت آن در اینجا باید اشاره کرد که الگوی کودک آزاری در تمام جوامع و کشورهای مختلف یکی است یعنی تمام افرادی که به این پدیده اقدام می کنند شاید تنها در طریقه کودک آزاری و میزان آن فرق داشته باشند.

در علم روانشناسی، والدینی که کودک آزاری می نماید بیمار هستند چنین انسانهایی خاستگاه آنها را نوعی ناهنجاری ارضاء می کند که البته خودشان هم نمی دانند این یک نوع بیماری است به این ترتیب و در طی مراتب مذکور کودک آزاری در جامعه به دو دسته تقسیم می شود:

اول: هر نوع کاری را که کودکان از انجام آن ناتوانند را به آنها جبراً اعمال می نماید و البته نام تربیت بر آن می گذارند.

دوم: همان انسانهایی هستند که به علت نداشتن مسئولیت و نداشتن آموزش صحیح از ازدواج و تشکیل خانواده و عدم حمل بار سنگین زندگی خواسته های خود را به شیوه های مختلف به فرزندان تحمیل کرده و آنها را مورد ایذاء قرار می دهند.

از طرفی حقوق کودک مجموعه ای از حقوق بشر ویژه کودکان است که بر پشتیبانی و نگهداری از افراد جوان تمرکز دارد. در مباحث فقهی و آرای فقها چه شیعه و چه اهل سنت نیز حقوقی برای کودک به رسمیت شناخته شده است که عمدتاً " مبتنی بر آیات و احادیث است. خدای تعالی انسان را آزاد آفریده و کسی بر دیگری تسلط ندارد مگر آنکه او اجازه دهد، که بنا به مصلحت هایی می باشد و بعلاوه تنبیه و زدن دیگری علی القاعده ایذاء، اذیت و ظلم به اوست و این اعمال در شرع نهی شده است به طوریکه برخی روایت آن را کفر و حرب با خدا می دانند. بر مبنای آنچه که

از مفاهیم احادیث پیامبر و معصومین بر می آید تنبیه کودک نباید به گونه ای باشد که به شخصیت کودک لطمه‌ای وارد شود و شکوفایی کودکان نیازمند محیط آموزش و پرورش سالم و مناسب است در روایات بسیاری قلم تکلیف و مسئولیت از کودکان برداشته شده است لذا نباید به سبب کارهای نادرستشان مورد تنبیه قرار گیرند. از طرفی لزوم رعایت جانب احتیاط اقتضاء می‌کند که تا آنجا که ممکن است از زدن کودک، اجتناب کرده و از روشهای مناسب تر استفاده کرد. لذا آزار کودکان از طرف والدین جایز نبوده و نیست و کودک‌آزاری از طرف آنها در شرع مقدس حرام و معصیت می‌باشد، بلکه عمده و غالب انواعش از معاصی کبیره است. در منابع جامع فقهی بابی مستقل به حقوق کودک اختصاص نیافته بلکه حقوق مختلف او به تناسب موضوع در ابواب گوناگون آمده و احکام هر یک به دقت تحلیل و بیان شده است.

در حقوق ایران نیز ماده ۱۱۷۹ قانون مدنی مقرر میدارد: «ابوین حق تنبیه طفل را دارند ولی با استناد به این حق نمی‌توانند طفل خود را خارج از حدود تأدیب تنبیه نمایند. یکی از ابهامات قانونی در تأدیب فیزیکی کودک، عدم تعریف حد متعارف و محدوده مجاز تنبیه بدنی است. در حقیقت می‌توان علت این امر را نسبی بودن آن نسبت به کودکان مختلف دانست. لذا قانونگذار تعیین میزان دقیق حد متعارف تأدیب را بر عهده قاضی گذاشته و او موظف است با مراجعه به عرف، میزان متعارف را معین کند.»

در سال ۱۳۸۱ نیز قانون حمایت از کودک و نوجوانان تصویب شد که با توجه به جهت گیری‌های آن می‌توان آن را نقطه عطفی در توجه قانونگذار ایرانی به حقوق کودکان و نوجوانان قلمداد کرد. این قانون در سال ۱۳۹۹ مورد بازنگری قرار گرفته که تمامی نقص‌ها در قانون جدید در حد قابل ملاحظه‌ای مرتفع شده است. چنان که بر اساس بند ت ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲: «اقدامات والدین و اولیاء قانونی و سرپرستان صغار و مهجورین که به منظور تأدیب و یا حفاظت آنها انجام میشود مشروط بر اینکه اقدامات مذکور در حد متعارف، تأدیب و محافظت باشد جرم محسوب نمی‌شود».

از طرفی می بینیم که کودک آزاری در ایران مبحثی تقریباً جدید است اما در کشورهای اروپایی و آمریکایی قدمت بیشتری دارد. این معضل اجتماعی، مورد توجه قانون گذاران، روان شناسان و جامعه شناسان و علما تعلیم و تربیت بوده و هر یک از صاحب نظران علوم مختلف از زاویه ای آن را مورد توجه قرار داده اند. کودک آزاری جزوه بزهکاری های سیاه تلقی می شود زیرا به دلیل ضعف جسمی و شخصیتی، بزه دیده نسبت به تضييع حقوق و آزاردیدگی وی، نوعاً اعلام جرم نمی شود. باتوجه به آمارهای منتشره، میزان اعمال مخرب و جنایی علیه اطفال و نوجوانان در تمام دنیا در حال افزایش است. طی دهه های اخیر شواهد زیادی مبنی بر نقض حقوق کودکان در بسیاری از نقاط جهان به دست آمده است. میلیون ها کودک در سراسر جهان در اثر جنگ، آواره و بی خانمان یا در شرایط دشوار کار می کنند و از مدرسه رفتن محرومند و یا قربانی سوء استفاده های گوناگون از جمله فحشاء و مواد مخدر قرار گرفته اند. حقوق کودکان، یکی از مهم ترین حقوق انسانی است زیرا در سایه این حقوق، کودکان می توانند حضوری مفید و کارساز در اجتماع داشته باشند. در مقابل مشاهده می گردد نه در سطح قوانین داخلی کشورهای اسلامی و نه در سطح بین المللی تا قرن بیستم هیچ گونه قانون مدونی در این زمینه نوشته نشده است. کنوانسیون حقوق کودک نیز در مواردی با قوانین اسلام هماهنگی ندارد و می طلبد تا هر کشوری بر اساس نیازهای ملی به تدوین قوانین مناسب در این زمینه همت گمارد. بدین لحاظ ضروری است تا حقوق کودک مورد توجه فراوان قرار گیرد و پژوهش های بسیار زیادی در این حوزه انجام گیرد.

ب) سابقه پژوهش

در زمینه تحقیقاتی که درباره موضوع پایان نامه انجام شده است، می توان مقالات و پایان نامه های ذیل را نام برد:

- ۱- انصاری، باقر، ۱۴۰۰، در مقاله ای تحت عنوان «طراحی الگوی راهکارهای حمایت از حریم خصوصی کودکان در فضای مجازی» می نویسد: هدف، طراحی الگوی راهکارهای حمایت از حریم خصوصی کودکان

در فضای مجازی بوده است با استفاده از روش کیفی، مصاحبه عمقی با ۱۸ نفر از متخصصان حوزه ارتباطات و حقوق، فعالان کودک و روان‌شناسان، صورت گرفته و با روش نمونه‌گیری غیراحتمالی هدفمند، داده‌های پژوهش به اشباع نظری رسیده و پس از تفسیر، با استفاده از روش تحلیل مضمون تفسیر شده و مدل مفهومی ساخته شده است. یافته‌های پژوهش، ۶ مضمون فراگیر و ۱۷ مضمون سازمان یافته را به‌عنوان شاخه‌های اصلی در تدوین راهکارهای حمایت از حریم خصوصی کودکان در فضای مجازی نشان داده‌اند که عبارت‌اند از: راهکارهای اجتماعی (محیط اجتماعی)، فرهنگی (فرهنگ‌سازی)، حقوقی (قانون‌گذاری، الزامات تهیه رضایت‌نامه و الزامات دسترسی)، وضعیت آموزشی (سواد رسانه‌ای، تولید محتوا، تفکر انتقادی، آموزش رسمی، مدیریت دانش و گسترش حوزه سواد و اندیشه)، شرایط اقتصادی (سرمایه‌گذاری) و نگرش‌های مدیریتی (الزامات فنی، سیاست‌گذاری، آموزش، امنیت سازمانی و حمایت نهادی) مضامین و الگوی احصا شده در تدوین راهبردها و قوانین لازم برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی‌های مربوط به حمایت از حق حریم خصوصی کودکان در فضای مجازی کاربرد دارد.

۲- اعظم زاده، منصوره، ۱۴۰۰، در مقاله خود تحت عنوان «عوامل موثر در بروز کودک آزاری» می‌گوید: اهمیت قشر کودکان به عنوان آینده‌سازان یک جامعه از یکسو و تأثیرگذاری تجربه خوشایند یا ناخوشایند دوران کودکی بر زندگی آتی کودکان، توجه بسیاری از محققان را به بحث آسیب‌های اجتماعی حوزه کودکی من جمله کودک‌آزاری معطوف کرده است. چنین توجهی به پدیده‌ای به عبارت صحیح‌تر مسئله اجتماعی کودک‌آزاری باعث شده است که در سال‌های اخیر تحقیقات کثیری درباره عوامل مؤثر بر کودک‌آزاری انجام شود. تحقیق حاضر در پی بررسی مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر کودک‌آزاری در پژوهش‌های انجام شده در ایران با بهره‌گیری از روش فرا تحلیل است. جامعه آماری تحقیق، تمامی تحقیقات معتبر علمی در قالب مقاله و پایان‌نامه است که در سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۹۹ با موضوع کودک‌آزاری منتشر شده است. در نهایت از میان اسناد مورد بررسی، ۱۸ سند انتخاب با استفاده از نرم‌افزار CMA مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج حاصل از مطالعه نشان داد که متغیر وجود تعارض و اختلاف در روابط خانوادگی (۶۰۲/۰) بیشترین تأثیر و متغیر شغل مادر (۲۲۲/۰) کمترین تأثیر را بر وقوع کودک‌آزاری داشته‌اند.

۳- هلالی، مهدی، ۱۴۰۰، در مقاله خود تحت عنوان «بررسی کودک‌آزاری با تأکید بر مقابله با کودک‌آزاری جنسی در حقوق ایران و فقه امامیه» می‌گوید: کودک‌آزاری از جمله معضلات اجتماعی می‌باشد که همیشه دارای آمار سیاه بالایی بوده است. به این معنی که بسیاری از جرائم منجر به کودک‌آزاری به دلایل مختلفی از جانب بزهکار، جامعه و حتی از جانب بزه‌دیده کتمان می‌گردند. یکی از انواع کودک‌آزاری، کودک‌آزاری جنسی می‌باشد، که دارای اثرات بسیار خطرناک‌تر از سایر انواع کودک‌آزاری می‌باشد. که این مورد هم در جسم کودک و هم در روان او می‌تواند آثار نامناسبی به همراه داشته باشد؛ و در صورتی که به روش مناسب با این مسئله مهم برخورد نشود در آینده می‌تواند زمینه‌ساز گسترش این پدیده شوم اجتماعی و همچنین تبدیل بزه‌دیدگان این جرم به عنوان بزهکاران آینده باشد. که در زمینه بررسی جرم کودک‌آزاری جنسی از جمله تعاریف مرتبط و طرز مقابله با آن و مجازات مرتکبین آن منابع حقوقی کشور و همچنین منابع فقهی را به عنوان منبع قانون‌گذاری در کشور مورد مطالعه قرار می‌دهیم. که بررسی و مطالعه این موارد منجر به ارزیابی تناسب جرم و مجازات در این زمینه و امکان اتخاذ تدابیر کاهش این جرم و مجازات مرتکبین آن‌ها می‌شود و میتوان پاسخ این پرسش را یافت که آیا این اقدامات در زمینه فقهی و حقوقی می‌توانند با جرم مذکور و قبضش برخورد مناسبی داشته باشد.

ج) اهمیت پژوهش

تحقیقاتی که در رشد فکری و تربیت صحیح کودکان نقش مهمی دارد در آینده آنان بسیار موثر است به طوری که می‌توان با ایجاد بسترهایی برای آنان در سنین پایین در صدد آموزش و یادگیری اصول زندگی، قرار گرفتن در یک اجتماع در سنین پایین و فرا گرفتن اصول دیگر برآمد. در نتیجه ایجاد بستر چنین آموزش‌هایی از سوی جامعه و محققین ضرورت دارد.

د) سوالات پژوهش

۱. مبانی فقهی حمایت از حقوق کودکان کدامند و چه راهکارهایی در جهت رعایت آن ارائه

شده است؟

۲. محدوده رعایت حقوق کودک در حقوق ایران چه مقدار است؟

ه) فرضیه های پژوهش

۱. مهمترین مبانی فقهی حقوق کودک، آیات و روایات و قواعد فقهی نظیر قاعده لاضرر که

ناظر بر حرمت ایذاء است، می باشد. وجود نهادهای نظارتی، وجوب پرداخت دیه، وجوب آموزش های لازم، داوری خانوادگی و ... از جمله رویکرد هایی است که فقه امامیه در این زمینه دارد.

۲. در حقوق ایران به رعایت حقوق کودکان توجه ویژه ای شده است به گونه ای که می توان

به مواد قانون حمایت از کودکان و نوجوانان مصوب ۱۳۸۱ (اصلاح شده در ۱۳۹۹) و نیز به بند ت ماده ۱۵۸ ق.م.ا ۱۳۹۲ و موادی از قانون مدنی مانند ماده ۱۱۷۳ آن قانون بعنوان موارد حمایتی از حقوق کودکان اشاره کرد.

و) نوآوری پژوهش

در خصوص حقوق کودک پایان نامه های زیادی به نگارش درآمده است اما تاکنون در مورد

چگونگی رعایت حقوق کودکان در فقه امامیه و مبانی فقهی آن تحقیق ویژه ای انجام نشده است. لذا

در این پایان نامه تلاش شده است تا مبانی فقهی و نیز مواد قانونی رعایت حقوق کودکان را به طور اختصاصی مورد توجه قرار دهیم.

ز) اهداف پژوهش

۱- تعیین مرز تنبیه کودکان در فقه امامیه

۲- تعیین مرز تنبیه کودکان در حقوق ایران

۳- بررسی راهکارهای پیشگیری از کودک آزاری

ط) ساختار پژوهش

در پایان نامه حاضر در فصل اول به کلیات تحقیق و مفاهیم و انواع کودک آزاری و مطالب مرتبط با آن پرداخته شد، در ادامه در فصل دوم به بررسی مبانی فقهی حقوق کودک و نظر فقهای امامیه نسبت به آن و مسائل مربوطه می پردازیم و در فصل سوم نیز به بررسی حقوق کودک در برابر تنبیه در حقوق ایران خواهیم پرداخت.

فصل اول

مفاهیم و کلیات تحقیق

در هر تحقیقی ابتدا لازم است به کلیات موضوع مورد بحث، پرداخته شود لذا در پایان نامه حاضر در فصل پیش رو به مفاهیمی مانند تنبیه، حقوق کودک و اقسام و... و مباحثی در این باره خواهیم پرداخت و سپس به مطالب اصلی می پردازیم.

۱-۱- مفاهیم

در ذیل به تبیین مفاهیمی مانند تنبیه، کودک و حقوق کودک پرداخته می شود:

۱-۱-۱- مفهوم تنبیه و تادیب

تنبیه در لغت، بمعنای بیدار شدن از خواب است. اما تنبیه در اصطلاح به عملی گفته می شود که لازمه آن آگاه و هوشیار کردن باشد و دست کم به سه معنا بکار رفته است:

اول: حذف پاسخ مثبت از ارگانیسم و یا اضافه کردن پاسخ منفی به آن از نظر اسکینر تنبیه به این معنا بکار رفته است. ایشان می گوید: تنبیه زمانی رخ می دهد که پاسخ مثبتی را از موقعیت حذف و یا چیزی منفی به آن بیافزاییم. به زبان متداول می توان گفت تنبیه دور ساختن چیزی از ارگانیسم است که خواستار آن است یا دادن چیزی است به او که طالب آن نیست، لذا تنبیه به این معنا را تنبیه به معنای عام می گوئیم (حسینی زاده، ۱۳۸۸، ص ۱).

دوم: ارائه پاسخ منفی به ارگانیسم، دکتر سیف می گوید: «تنبیه عبارتست از ارائه یک محرک آزارنده یا تنبیه کننده (تقویت کننده منفی) بدنال یک رفتار نامطلوب برای کاهش احتمال آن رفتار برای مثال اگر بعد از انجام رفتاری نامطلوب از سوی کودک مثلاً گفتن یک حرف زشت با ارائه یک محرک آزارنده مثل سیلی زدن به او خواسته باشیم که احتمال بروز رفتار نامطلوب را در او کاهش دهیم او را تنبیه کرده ایم.» تنبیه به این معنا را تنبیه به معنای خاص می گوئیم.

سوم: تنبیه بدنی یا کتک زدن، گاهی مراد از تنبیه، به همین معناست که ما آن را تنبیه به معنای اخص می گوئیم. روشن است که بر طبق معنای اول - معنای عام تنبیه، طیف وسیعی را در بر می گیرد